

Аналіз секторальної моделі економіки

Мета роботи: закріпити знання про ознаки поняття «національна економіка»; навчитись розрізняти сектори національної економіки (первинний, вторинний, третинний); аналізувати секторальну модель економіки України, порівнювати її з іншими державами.

Обладнання: підручник географії, статистичні дані про сектори та складові національної економіки України, діаграми секторальних моделей економіки України та окремих високо-розвинених країн світу.

Теоретичні відомості

Національна економіка країни характеризується внутрішньою структурою. Вона передбачає поділ економіки (господарства) на виробництва, що характеризуються певними співвідношеннями й взаємозв'язками. Виробництва входять до складу первинного, вторинного та третинного секторів економіки. Кожен із них є частиною господарства, яка має схожі цілі, загальні характеристики, однорідні засоби праці.

Первинний сектор економіки (виробництво чи видобуток сировини та виробництво напівфабрикатів): сільське, лісове та рибне господарства, добувна промисловість. Цей сектор здебільшого включає діяльність, пов'язану з вирощуванням, збиранням, видобутком, очищенням та переробкою сировини на місці. Він найбільше залежить від природних умов і природних ресурсів.

Вторинний сектор економіки: переробна промисловість (включаючи постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря) і будівництво. Цей сектор використовує продукцію первинного сектору, із якої виробляє продукти для споживання, продажу або використання в інших виробництвах. Залежність від природних умов і природних ресурсів у ньому значно зменшується, зростає значення обладнання (у тому числі складних машин) і кваліфікації трудових ресурсів.

Третинний сектор економіки: послуги населенню та підприємствам. У цьому секторі не передбачено створення матеріальних продуктів, але він впливає на обсяги їх виробництва та якісні показники. У його виробництвах відбувається подальше зростання значення обладнання і кваліфікації трудових ресурсів.

Реалізується наскрізна змістова лінія «Підприємливість і фінансова грамотність».

1 Доповніть схему «Сектори національної економіки України».

Сектори національної економіки України

Первинний			Вторинний		Третинний
Сільське господарство		Рибне господарство	Переробна промисловість		Послуги

- 4 Використовуючи статистичні дані про виробництво валового внутрішнього продукту за окремими складовими економіки України, укажіть зміни в їх значенні з 2010 до 2015 р. і доповніть таблицю (за зразком).

Виробництво валового внутрішнього продукту за окремими складовими економіки України

Складова господарства	2010 р.	2015 р.	Зростання (+) або зменшення (-) частки у виробництві валового внутрішнього продукту в 2015 р. порівняно з 2010 р.
	Частка, %	Частка, %	
Первинний сектор			
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	7,6	11,6	+4,0
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	4,8	5,6	+0,8
Вторинний сектор			
Переробна промисловість	19,9	16,7	
Будівництво	2,9	2,6	
Третинний сектор			
Торгівля та ремонт	16,0	16,5	
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	9,0	8,1	
Освіта	5,6	5,7	
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,0	4,1	
Надання інших видів послуг	30,2	29,1	

ВИСНОВОК

Укажіть характерні риси секторальної моделі економіки України та її зміни в останні роки.

ДОДАТКОВЕ ЗАВДАННЯ

Зайдіть на сайт Державної служби статистики України (<http://www.ukrstat.gov.ua/>). На стартовій сторінці оберіть активну вкладку «Статистична інформація». Натисніть на неї курсором і знайдіть у стовпчику «Економічна статистика» активну вкладку «Національні рахунки». Натисніть на неї і на новій сторінці знайдіть інформацію про валовий внутрішній продукт у фактичних цінах за 2016 та (або) 2017 рр. Обчисліть частку найбільш важливих виробництв національної економіки України (наприклад, сільського, лісового та рибного господарства, добувної промисловості, переробної промисловості, транспорту). Порівняйте з наявними даними за 2014 р. і зробіть висновок про зміни, які відбулися.

ПРАКТИЧНА РОБОТА 2

Позначення на контурній карті країн «Великої двадцятки» (G-20) і визначення їх місця в сучасній типізації країн за рівнем економічного розвитку

Мета роботи: закріпити знання про «Велику двадцятку» (G-20) та її склад, про критерії відбору країн до цього міжнародного об'єднання; навчитись знаходити і показувати на карті країни «Великої двадцятки» (G-20); визначити місце «Великої двадцятки» (G-20) у сучасній типізації країн за рівнем економічного розвитку.

Обладнання: підручник географії, політична карта світу, контурна карта «Політична карта світу».

Теоретичні відомості

«Велика двадцятка» (G-20) — це міжнародне об'єднання країн із найпотужнішими економіками світу, яке було створене в 1999 р. з ініціативи країн «Великої сімки» із метою забезпечення стабільного розвитку світу. До її складу входять 19 держав (*Австралія, Аргентина, Бразилія, Велика Британія, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Китай, Республіка Корея, Мексика, Німеччина, Південна Африка, Росія, Саудівська Аравія, США, Туреччина, Франція, Японія*) та представництво Європейського Союзу. Діяльність об'єднання спрямована на поглиблення економічної співпраці та зміцнення глобальної економіки.

Країни «Великої двадцятки» виробляють близько 85% валового внутрішнього продукту світу і формують приблизно 4/5 загального обсягу світової торгівлі, на них припадає дві третини населення світу.

За рівнем економічного розвитку виділяють різні типи та підтипи країн.

Високорозвинені країни — країни з високим рівнем економічного розвитку, високим ВВП на одну особу. Це близько 40 країн, які виробляють понад 60% світової промислової продукції та 40% продукції сільського господарства.

1) *Головні країни, або «Велика сімка» («G-7», від англ. Group of Seven):* США, Японія, Німеччина, Франція, Велика Британія, Італія та Канада.

2) *Розвинені країни Європи:* Австрія, Бельгія, Данія, Ісландія, Люксембург, Нідерланди, Норвегія, Фінляндія, Швейцарія, Швеція та ін.

3) *«Переселенські країни»* — Австралія, Ізраїль, Нова Зеландія, республіка Південна Африка.

Країни з перехідною економікою — країни з повністю сформованим господарством, яке за своєю структурою мало відрізняється від структури господарства економічно розвинених країн. Ці країни були об'єднані в окрему групу в 90-х рр. XX ст. після розпаду світової соціалістичної системи.

Країни, що розвиваються. У світі таких країн налічується понад 130. Вони істотно відрізняються одна від одної не тільки розмірами територій, кількістю населення, природними умовами, історичними особливостями розвитку, а й структурою господарства, науковим і технічним потенціалом.

Серед країн, що розвиваються, виділяють такі підтипи:

1) *країни нової індустріалізації, або «нові індустріальні країни» (НІК).* До них традиційно відносять «азіатських тигрів»: Республіку Корея, Сингапур, Тайвань (частково визнана держава), а також Аргентину, Бразилію, Мексику, Чилі, Малайзію, Індонезію і Таїланд;

2) *країни — експортери нафти* — це держави Перської затоки, Об'єднані Арабські Емірати, Кувейт, Катар, Саудівська Аравія, а також Оман, Бруней, Лівія, Іран та ін.;

3) *малі острівні країни («багаті острови»)* — Антигуа і Барбуда, Багамські Острови, Барбадос, Бахрейн, Сейшельські Острови;

4) *країни з порівняно зрілою структурою господарства* — це держави з багатоскладовою, але технічно і структурно відсталою економікою (переважно країни Азії, Латинської Америки та Північної Африки — Індія, Іран, Перу, Колумбія, Марокко, Єгипет);

5) *найменш розвинені країни* — це близько 50 держав, які мають низькі показники ВВП. Серед найбідніших та економічно найвідсталіших країн багато африканських (Ефіопія, Південний Судан, Того, Еритрея, Гвінея, Мозамбик, Малаві, Нігер, Ліберія, Бурунді, Руанда, Сомалі, Танзанія, ДР Конго), окремі азіатські країни (Афганістан, Камбоджа, Бангладеш, Непал), острівні країни (Кірибаті, Соломонові Острови, Комори).